

Nr 161

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse från skyldighet att återbetala för mycket utbetalade lönebelopp; given Stockholms slott den 25 mars 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen ministern för utrikes ärendena hemställt.

GUSTAF ADOLF

Östen Undén

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 mars 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anmäler ministern för utrikes ärendena fråga angående befrielse från skyldighet att återbetala för mycket utbetalade lönebelopp och anför därvid följande.

Riksräkenskapsverkets revision hade vid granskning av utrikesdepartementets räkenskaper för budgetåren 1950/51 och 1951/52 framställt anmärkning i fem fall, då utomlands stationerad tjänsteman i samband med förflyttning från utrikes ort till hemlandet åtnjutit utlandstillägg under

semester, som hänförde sig till tjänstgöring å den utrikes orten. Anmärkningarna avser, att vederbörande tjänsteman efter omstationering till Sverige, i strid mot bestämmelserna i 33 § B 3 b) Saar, åtnjutit utlandstillägg under semester efter den dag, då han upphört att utöva sin befattning å den utrikes orten. De utbetalningar, mot vilka anmärkning riktats, är följande.

1:o

Enligt protokoll den 26 januari 1951 hade extra ordinarie beskickningssekreteraren hos Sveriges ständiga ombud hos Förenta Nationerna i New York E. H. C. I. Wollin förordnats att fr. o. m. den 15 februari 1951 vara andre sekreterare i utrikesdepartementet. Jämlikt utrikesdepartementets matrikel hade Wollin avslutat sin tjänstgöring hos Förenta Nationerna i New York den 28 februari 1951. Fr. o. m. den 1 mars t. o. m. den 8 maj 1951 hade Wollin åtnjutit semester, varefter han inträtt i tjänst hos utrikesdepartementet den 9 maj samma år. Wollin hade t. o. m. den 8 maj uppburit de med tjänsten i New York förenade särskilda förmånerna (ortstillägg, barnbidrag, tillägg till barnbidrag, utomeuropeiskt tillägg och pristjämningsstillägg).

Riksräkenskapsverket fastställde genom utslag den 17 juni 1953 revisionens anmärkning, enligt vilken ifrågavarande förmåner icke bort utgå för tiden fr. o. m. den 1 mars 1951, då Wollin upphört att utöva befattningen i New York. Det till ersättande fastställda beloppet utgjorde 7 197 kronor 37 öre.

2:o

Tillförordnade förste beskickningssekreteraren vid beskickningen i Rio de Janeiro J. F. C. Killander hade enligt protokoll den 22 juni 1950 meddelats vikariatslöneförordnande från och med den 1 september 1950 såsom förste sekreterare i utrikesdepartementet. Under tiden fr. o. m. den 6 april t. o. m. den 15 oktober 1950 hade Killander tjänstgjort såsom t. f. chargé d'affaires vid beskickningen i Lima. Enligt utrikesdepartementets matrikel hade han avslutat sin tjänstgöring i Lima den 15 oktober 1950 samt inträtt i tjänstgöring i departementet den 31 oktober samma år. Vidare hade Killander, som den 16 oktober 1950 avrest från Lima, beviljats semester fr. o. m. sistnämnda dag t. o. m. den 12 februari 1951. Till Killander hade för tiden fr. o. m. den 1 oktober 1950 t. o. m. den 12 februari 1951 utbetalats de med hans tjänst i Lima förenade särskilda förmånerna.

Riksräkenskapsverket fastställde genom utslag den 27 januari 1954 revisionens anmärkning, enligt vilken de med tjänsten i Lima förenade förmånerna icke bort utbetalas fr. o. m. den 16 oktober 1950, då Killander upphört att utöva befattningen i fråga. Det till ersättande fastställda beloppet uppgick till 12 312 kronor 96 öre.

3:o

Tillförordnade beskickningssekreteraren vid beskickningen i Buenos Aires C.-G. Crafoord hade enligt protokoll den 26 januari 1954 meddelats

vikariatslöneförordnande fr. o. m. den 1 april 1951 såsom andre sekreterare i utrikesdepartementet. Enligt departementets matrikel hade Crafoord avslutat sin tjänstgöring i Buenos Aires den 5 april 1951, åtnjutit semester under tiden fr. o. m. den 6 t. o. m. den 21 april samt inträtt i tjänstgöring i utrikesdepartementet den 23 april 1951. Till Crafoord hade under tiden fr. o. m. den 1 t. o. m. den 21 april utbetalats de med tjänsten i Buenos Aires förenade särskilda förmånerna.

Riksräkenskapsverket fastställde genom utslag den 27 januari 1954 revisionens anmärkning, enligt vilken de med ifrågavarande befattning i Buenos Aires förbundna förmånerna allenast bort utgå för tiden fr. o. m. den 1 t. o. m. den 5 april, när Crafoord fr. o. m. den 6 april 1951 upphört att utöva befattningen i Buenos Aires. Det till ersättande fastställda beloppet utgjorde 877 kronor 78 öre.

4:o

Tillförordnade beskickningssekreteraren vid beskickningen i Washington K. J. R. Bernström hade enligt protokoll den 9 februari 1951 meddelats vikariatslöneförordnande fr. o. m. den 1 mars 1951 såsom andre sekreterare i utrikesdepartementet. Enligt utrikesdepartementets matrikel hade Bernström avslutat sin tjänstgöring i Washington den 17 februari 1951, åtnjutit semester under tiden fr. o. m. den 19 februari t. o. m. den 2 april 1951 samt inträtt i tjänstgöring i utrikesdepartementet den 3 april 1951. Bernström hade under tiden fr. o. m. den 1 januari t. o. m. den 2 april 1951 uppburit de med tjänsten i Washington förenade särskilda förmånerna.

Riksräkenskapsverket fastställde genom utslag den 27 januari 1954 revisionens anmärkning, enligt vilken de med Bernströms tjänst i Washington förenade särskilda förmånerna icke bort utbetalas fr. o. m. den 18 februari 1951, då han upphört att utöva sin befattning därstädes. Det till ersättande fastställda beloppet utgjorde 4 196 kronor 14 öre.

5:o

Vicekonsuln i Marseille extra ordinarie kanslisten H. H. Hesselgren hade enligt anteckning i utrikesdepartementets matrikel avslutat sin tjänstgöring i Marseille den 10 juni 1951, åtnjutit semester under tiden fr. o. m. den 11 t. o. m. den 16 juni 1951 samt inträtt i tjänstgöring i utrikesdepartementet den 17 juni samma år. Hesselgren hade under tiden fr. o. m. den 1 t. o. m. den 17 juni uppburit de med tjänsten i Marseille förenade särskilda förmånerna. Han hade ursprungligen förordnats att tjänstgöra i departementet från och med den 1 juni. Hans inträde i tjänst uppsköts emellertid efter telegramväxling mellan konsulatet och departementet till den 18 juni.

Riksräkenskapsverket fastställde genom utslag den 27 januari 1954 revisionens anmärkning, enligt vilken de med befattningen i Marseille förenade särskilda förmånerna allenast bort utbetalas för tiden fr. o. m. den 1 t. o. m. den 10 juni, när Hesselgren fr. o. m. den 11 juni 1951 upphört att utöva densamma. Det till ersättande fastställda beloppet utgjorde 372 kronor 22 öre.

Då utrikesdepartementet i samtliga anmärkta fall vid löneberäkningen följt den tolkningspraxis, som utan erinran från den granskande myndighetens sida tillämpats sedan stadgandets tillkomst, anförde den för utbetalningen i första hand ansvarige tjänstemannen, kanslirådet E. Norberg, för vinnande av prejudikat besvär hos kammarrätten i det först angivna fallet, avseende för mycket utbetalda löneförmåner till Wollin. Kammarrätten fann emellertid i utslag den 18 februari 1953 icke skäl att göra ändring i riksräkenskapsverkets utslag.

Därefter av riksräkenskapsverket meddelade utslag i de återstående fyra fallen överklagades icke.

Statens lönenämnd, som i ärendet hörts av kammarrätten, kunde för sin del icke finna, att författningens ordalydelse gäve stöd för att Wollin skulle äga rätt att uppbära ifrågavarande utlandsförmåner efter det hans tjänstgöring i New York den 28 februari 1951 upphört. Lönenämnden anförde emellertid, att klaganden med hänsyn till att tillämpningen i förevarande fall av stadgandet i 33 § B 3 b) — såsom av handlingarna i ärendet framgått — skett i enlighet med en »cirka 20-årig obruten praxis», av nåd borde befrias från ersättningsskyldighet.

I underdånig skrivelse den 18 mars 1954 hemställde Norberg, att Kungl. Maj:t ville av nåd låta vid den gjorda utbetalningen, 7 197 kronor 37 öre, bero. Norberg framhöll samtidigt att, därest nådeframställningen beviljades, återbetalningsskyldigheten torde böra efterskänkas jämväl i de fyra återstående, av riksräkenskapsverket prövade anmärkningsmålen.

I utlåtande den 30 april och 9 december 1954 har riksräkenskapsverket respektive kammarrätten förklarat sig icke vilja motsätta sig bifall till den underdåniga ansökningen.

Därest ansökningen bifölles, tillfogade riksräkenskapsverket, hade verket icke något att erinra mot att ersättningsskyldigheten tillika efterskänktes i återstående fyra anmärkningsmål å tillhoppa 17 759 kronor 10 öre.

Departementschefen. Utslagsgivande för målet är uppenbarligen tolkningen av uttrycket »upphör att utöva befattningen» i 33 § B 3 b) Saar.

Ostridigt torde vara, att tjänsteman anses »utöva» sin befattning å utrikes ort jämväl under semester eller sjukledighet, därest han efter avslutandet av semestern eller ledigheten återinträder i tjänst vid samma utlandsmyndighet. Denna tolkning har icke gjorts till föremål för anmärkning från riksräkenskapsverket eller annan granskande myndighet.

I analogi härmed har utrikesdepartementet ansett vederbörande tjänsteman jämväl utöva sin befattning, därest semestern uttagits i samband med förflyttning från utlandsmyndighet till departementet och avslutats, innan han trätt i tjänst i departementet. Vanligtvis har genom konseljbeslut angivits bestämd tidpunkt från och med vilken tjänstemannen förordnats att tjänstgöra i departementet. På grund av arbetets skiftande karaktär, svårberäkneliga restider, flyttningsbesvärigheter m. m. har tidpunkten för det faktiska tjänsteinträdet i praktiken endast sällan kommit att överensstämma

med den i konseljbeslutet angivna dagen. Vid sådant förhållande har det ansetts, att tjänstemannen utövat sin utrikesbefattning ända fram till den dag han faktiskt trätt i tjänst i utrikesdepartementet (i de här ovan under 4:o och 5:o refererade fallen hade — såsom synes — utlandsförmåner uppburits under semester, som delvis eller helt åtnjutits före det datum, från och med vilket tjänstemannen varit förordnad i departementet; dessa fall har emellertid icke varit föremål för kammarrättens prövning).

Motsatt tolkning skulle ur praktiska synpunkter medföra stora svårigheter för utrikesdepartementet att på ett rationellt sätt administrera personalförflyttningar.

Därest en tjänsteman exempelvis förflyttas från en utrikes ort till en annan, är det ofta lämpligt, exempelvis i samband med inflyttningsbestyr å den nya orten, att tillfälle beredes honom uttaga honom tillkommande, å den förra orten intjänad semester, innan han tillträder sin nya befattning. Därest han emellertid ovillkorligen förlorar sina utlandstillägg vid avresan från sin förra tjänstgöringsort, skulle han därvid komma i ett påtagligt sämre ekonomiskt läge än om semestern uttagits, innan han formellt »upphört att utöva» sin förra tjänst.

Vidare kan en tjänsteman icke förflyttas under semestern utan att gå miste om utlandstilläggen, enär han anses ha »upphört att utöva» befattningen, då semestern började, ifall han icke före förflyttningen skulle återvända till den gamla tjänstgöringsorten. Följden härav skulle sålunda i praktiken bliva att vederbörande med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna ej lämpligen bör förflyttas under semester och att semester ofta ej kan beviljas i samband med förflyttning.

Med anledning av vad sålunda förekommit, framlades i proposition 1954: 192 förslag till ändring av 33 § B 3 b) Saar av innebörd att det jämväl i fall, då tjänsteman åtnjuter semester, skall ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, huru med de särskilda, i paragrafen uppräknade utlandsförmåner skall förfaras (SU 145; Rskr 338).

Frågan om närmare tillämpningsföreskrifter till detta stadgande är för närvarande föremål för prövning.

Under förevarande omständigheter torde starka skäl tala för att de av riksräkenskapsverket till ersättning anmärkta beloppen å sammanlagt 24 956 kronor 47 öre efterskänkes. Denna fråga bör emellertid underställas riksdagens prövning i enlighet med de av riksdagen i anslutning till propositionen 1946: 375 godtagna riktlinjerna för prövning av frågor om befrielse i vissa fall från skyldighet att återbetala för mycket utbetalta löne- och pensionsbelopp. Jag vill även förorda, att det måtte få bero vid verkställda utbetalningar i likartade fall, som hänföra sig till tiden före denna propositions avlåtande.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att den angivna fordran å 24 956 kronor 47 öre må avskrivas.

Kungl. Maj:ts proposition nr 161

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avläsas till riksdagen.

Ur protokollet:

Dag Malm
